

Begrijpend lezen

Oefenboek (1)

Geschikt voor de Citotoetsen / LVS-toetsen

Groep 5

JUNIOR EINSTEIN®

© 2017 Junior Einstein bv Enschede, the Netherlands

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). v. 01

All rights reserved. No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

ISBN 978-94-92265-56-2

Inhoudsopgave

Inleiding 4

Begrijpend lezen 6

Voorspellen 28

Gatenteksten 32

Antwoorden 38

Inleiding

Met dit Oefenboek Begrijpend lezen voor groep 5 (deel 1 van een serie van 2) kunnen kinderen op een goede en verantwoorde manier – zelfstandig – hun vaardigheden voor begrijpend lezen verder ontwikkelen. Beide boeken sluiten aan op het M5/E5-niveau van het Leerlingvolgsysteem (LVS) van het Cito, maar dit eerste deel richt zich vooral op het M5-niveau.

Begrijpend lezen is een belangrijk onderdeel van het taalonderwijs. Begrijpen wat je leest, is de essentie van lezen en leren. Het is een van de belangrijkste vaardigheden die kinderen moeten ontwikkelen op school. Begrijpend lezen is een cognitief proces, waarbij de lezer steeds schakelt tussen de informatie uit de tekst en zijn eigen kennis over een onderwerp. Terwijl de lezer de tekst leest, maakt hij een mentale voorstelling van de tekst, waarin de informatie en de eigen kennis geïntegreerd zijn.

Om een tekst te kunnen begrijpen, is het belangrijk dat de lezer het technisch lezen goed onder de knie heeft, beschikt over een goede woordenschat en enige kennis van de wereld heeft. Het is niet zo dat deze vaardigheden automatisch leiden tot een goede beheersing van begrijpend lezen. Het oefenen van begrijpend lezen is dus zeer belangrijk. Door veel te oefenen ontstaat een actieve leeshouding en worden de taalvaardigheid en algemene ontwikkeling uitgebreid. Hierdoor kunnen kinderen steeds langere en moeilijkere teksten op een hoger niveau verwerken. Het oefenen op het eigen niveau zorgt voor succeservaringen, die leiden tot meer leesplezier. Het is dus van groot belang om te blijven oefenen met begrijpend lezen.

De LVS-toetsen

De LVS-toetsen worden door scholen afgenomen om de ontwikkeling van het kind – per vaardigheid – op de voet te volgen. Het doel van de LVS-toetsen voor begrijpend lezen is het vaststellen van hoe goed kinderen geschreven teksten kunnen begrijpen. De behaalde resultaten geven een helder beeld van het niveau van het kind. Zo kan gekeken worden of de leerkracht extra aandacht moet besteden aan de leesvaardigheid van het kind.

In dit leerjaar vinden twee afnamemomenten plaats. De eerste LVS-toets (M5) wordt rond januari afgenomen. De tweede LVS-toets (E5) wordt rond juni afgenomen. Alle onderwerpen die in de LVS-toetsen getoets worden op het gebied van leesvaardigheid, komen in dit oefenboek uitgebreid aan bod. De vraagstelling is afgestemd op die van het Cito.

Werken aan doelen

Met deze Oefenboeken kan op een gerichte en verantwoorde manier geoefend worden met begrijpend lezen. Dit komt doordat de opbouw van de boeken is gebaseerd op de leerlijn die is bepaald voor het basisonderwijs.

Bij begrijpend lezen gaat het om het verwerken van informatie in een tekst. Om hier richting aan te geven wordt er gewerkt vanuit doelen. In groep 5 staan de feiten en gebeurtenissen waarover een tekst gaat centraal. De lezer moet kunnen begrijpen wat er gebeurt in de tekst, wie wat doet en zegt in het verhaal en waarom dingen gebeuren. Daarnaast staan de bedoelingen van de schrijver centraal. De lezer moet begrijpen waarom een schrijver een tekst schrijft en wat de schrijver wil vertellen aan de lezer.

Deze tweedelige serie Oefenboeken bestaat uit diverse eigentijdse teksten die aansluiten op de beleavingswereld van het kind. Daarbij hebben beide boeken betrekking op bovengenoemde doelen. Door de opbouw van de oefeningen en de structuur van deze Oefenboeken, kunnen kinderen verantwoord en zelfstandig oefenen.

Oefenboek 1

Dit eerste deel richt zich vooral op het M5-niveau. De teksten zijn in dit deel wat korter en makkelijker leesbaar.

Oefenboek 1 bestaat uit twaalf leesteksten, acht voorspelopgaven en zes gatenteksten. Door de bijbehorende vragen te beantwoorden, werkt het kind aan de leerdoelen voor begrijpend lezen.

Oefenboek 2

Het tweede deel richt zich meer op het E5-niveau. De teksten zijn wat langer en hebben een iets moeilijkere opbouw. In dit tweede deel wordt het kind minder gestuurd bij het vinden van het juiste antwoord, dan in het eerste deel.

Oefenboek 2 bestaat uit twaalf leesteksten, acht voorspelopgaven en zes gatenteksten. Door de bijbehorende vragen te beantwoorden, werkt het kind aan de leerdoelen voor begrijpend lezen.

Verschillende soorten teksten

Tijdens het leesproces wordt betekenis gegeven aan een geschreven tekst. De lezer kan dit leesproces inzetten in verschillende situaties, bijvoorbeeld om instructies op te volgen, om zichzelf te vermaken of om nieuwe informatie te vergaren.

In het dagelijks leven komen we voortdurend in aanraking met verschillende soorten teksten. Dit Oefenboek speelt hierop in door ook verschillende tekstsoorten aan te bieden. Deze kunnen *informatief* (de schrijver geeft feitelijke informatie), *instructief* (de schrijver legt uit hoe je een bepaalde handeling moet verrichten), *fictief* (de schrijver wil de lezer plezier laten beleven met een verzonnen verhaal), *betogend* (de schrijver geeft naast feitelijke informatie ook zijn eigen mening of opvatting), *activerend* (de schrijver wil de lezer tot actie overhalen) of poëzie zijn.

Leesstrategieën

Door het aanbieden van verschillende oefeningen, leert de lezer verschillende leesstrategieën gebruiken. Zo'n leesstrategie is een hulpmiddel, dus geen leerdoel. Het helpt de lezer een tekst beter te begrijpen. Deze leesstrategieën zijn algemeen inzetbaar bij allerlei soorten teksten en kunnen zowel voor, tijdens als na het lezen worden gebruikt. Daarnaast worden deze leesstrategieën door goede lezers voortdurend en in samenhang met elkaar gebruikt.

Verschillende oefeningen

In beide Oefenboeken komen drie verschillende soorten oefeningen voor, namelijk: leesteksten, voorspelopgaven en gatenteksten. De Oefenboeken bestaan uit meerkeuzeopgaven en de vraagstelling is afgestemd op die van het Cito.

Leesteksten

Dit Oefenboek telt twaalf leesteksten. Deze teksten sluiten aan bij de belevingswereld van een kind uit groep 5. Er wordt begonnen met het lezen van de tekst, waarna de bijbehorende vragen worden gemaakt. Bij elke vraag staan vaak vier antwoordopties, waarvan maar één optie de juiste is. Bij sommige vragen wordt de lezer gestuurd bij het vinden van het juiste antwoord. De vragen zijn zo opgesteld dat ze

de lezer leren te begrijpen wat er gebeurt in een tekst, wie wat doet of zegt en waarom. Daarnaast zijn er vragen die de lezer leren te begrijpen waarom een tekst is geschreven, wat voor een soort tekst het is en welke titel de tekst het best zou kunnen hebben.

Voorspelopgaven

Dit Oefenboek telt acht voorspelopgaven. Bij deze opgaven ziet de lezer de titel, een klein deel van de tekst en soms een ondersteunende afbeelding. Aan de hand van de titel, de zichtbare tekst, de afbeelding, de antwoordopties en de eigen voorkennis, voorspelt de lezer wat de inhoud of het doel van de tekst zou kunnen zijn.

Gatenteksten

Dit Oefenboek telt zes gatenteksten. Bij deze opgaven wordt in de teksten op één of meer plekken een zin(sdeel) of woord weggelaten. De lezer leest telkens een gedeelte van de tekst en kiest vervolgens het antwoord dat het best op de open plek in de tekst past.

Méér oefenen

Dit boek is het eerste deel van een set van twee. Beide boeken vormen samen een gedegen oefening in begrijpend lezen.

Wil je kind méér oefenen dan wat deze serie aanbiedt? Junior Einstein heeft ook een uitgebreide online oefen- en leeromgeving. Je vindt deze op onze website www.junioreinstein.nl.

1 Konijnenvoer te koop!

- 2 Mijn konijn Snoepie is te dik. Daarom moet hij afvallen van de dierenarts.
3 Snoepie volgt nu een dieet van sla en wortelen. Nog niet zo lang geleden heb ik
4 een zak konijnenvoer gekocht. Het was een zak van 5 kilo en hij zit nog bijna
5 helemaal vol. Ik heb er maar een paar bakjes uitgehaald. Dat voer mag Snoepie
6 dus niet meer hebben. Wie wil de zak konijnenvoer van mij overnemen? Ik wil er
7 graag 6 euro voor, want hij heeft mij 10 euro gekost. Ik wil de zak ook wel ruilen
8 tegen een krop sla en 5 kilo wortelen.
- 9 Heb je interesse? Bel me dan even om te overleggen wanneer en waar je de zak
10 kunt ophalen. Als je het leuk vindt, mag je Snoepie dan ook even knuffelen.

1 Welke zin zegt het **best** waar deze tekst over gaat?

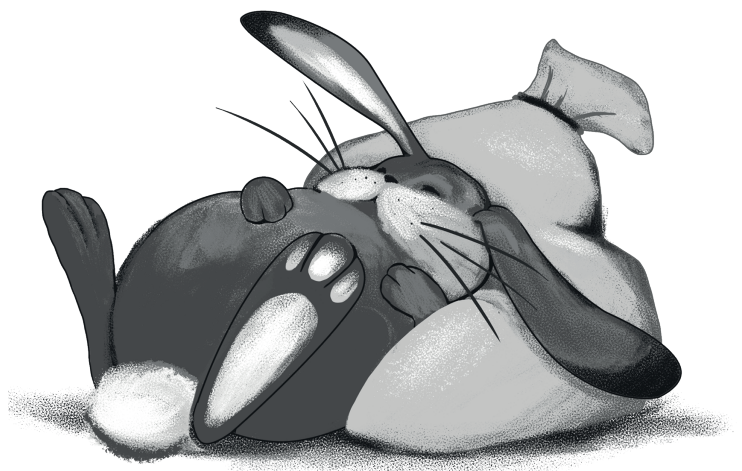
- ☐ de zin: Mijn konijn ... dik. (r. 2)
- ☐ de zin: Het was ... vol. (r. 4 en 5)
- ☐ de zin: Wie wil ... overnemen? (r. 6)
- ☐ de zin: Bel me ... ophalen. (r. 9 en 10)

2 De ik-persoon vergeet belangrijke informatie in deze tekst. Welke informatie is dat?

- ☐ Wanneer hij het voer precies heeft gekocht.
- ☐ Waar je het voer kunt afhalen of ruilen.
- ☐ Het telefoonnummer waarop je kunt bellen.
- ☐ Wanneer je het voer kunt afhalen of ruilen.

3 Wat voor soort tekst is dit?

- ☐ een verslag
- ☐ een oproep
- ☐ een raadsel
- ☐ een nieuwsbericht

Hieronder zie je het begin van een tekst.
De rest van de tekst kun je niet zien.

De zwarte band

Als je net op judo zit, begin je met de witte band. Je wilt natuurlijk graag de zwarte band halen. Die krijg je niet zomaar. Daar moet je hard voor werken.

1 Waar zal de rest van de tekst over gaan?

- ☐ Over welke kleuren banden er bij judo zijn.
- ☐ Over wat je moet doen om de zwarte band te halen.
- ☐ Over wie wel een zwarte band heeft gehaald.
- ☐ Over hoe lang zwarte banden zijn.

Hieronder zie je het begin van een tekst.
De rest van de tekst kun je niet zien.

Ontdek de dichter in jezelf

Dichten kunnen we allemaal! Jij ook, daar ben ik van overtuigd. Denk je van niet? Na het lezen van deze tekst verander je vast van gedachten.

2 Waar zal de rest van de tekst over gaan?

- ☐ Over welke woorden rijmen.
- ☐ Over welke dichters er zijn.
- ☐ Over hoe je een gedicht kunt maken.
- ☐ Over waar dichters vandaan komen.

Bang in het donker?

Tips:

Houd een nachtlampje aan.

Zorg dat je kamer opgeruimd is.

Zo kan er niets op enge monsters gaan lijken in het donker.

Kijk geen spannende dingen op televisie.

Lees ook geen enge verhalen vlak voor het slapengaan.

Probeer aan 1 te denken als je bang bent.

1 Wat past het **best** op plaats 1?

- ☐ leuke dingen
- ☐ monsters en spoken
- ☐ enge dingen
- ☐ heksen en knuffelberen

De pechvogel

Het is warm buiten. Najib heeft een bak gepakt en daar 1 in gedaan. Hij zet de bak in de tuin neer. Zo kunnen dieren die dorst hebben erbij. Een klein vogeltje komt erop af. Het wil uit de bak drinken, maar glijdt zo het water in. Plons! 2 kijkt het diertje om zich heen. Arme pechvogel, denkt Najib.

1 Wat past het **best** op plaats 1?

- ☐ takken
- ☐ zaden
- ☐ water
- ☐ zand

2 Wat past het **best** op plaats 2?

- ☐ Boos
- ☐ Geschrokken
- ☐ Schuldig
- ☐ Moedig

Begrijpend lezen

Konijnenvoer te koop!

1. de zin: Wie wil ... overnemen? (r. 6)
2. Het telefoonnummer waarop je kunt bellen.
3. een oproep

Gezocht: wollen poppenkleertjes

1. Omdat de papegaai zich dan kan opwarmen.
2. kleren zoekt voor zijn huisdier.
3. de papegaai

16 augustus

1. de zin: Ik wil ... hond. (r. 5)
2. een mannetjeshond
3. In: Mijn vader ... is. (r. 4 en 5)
4. In: Papa, mama ... zin. (r. 6 en 7)
5. Omdat die niet uitgelaten hoeft te worden en niet blaft.
6. om naar het veldje of de vijver te gaan.
7. De ik-persoon houdt meer van katten dan van honden.
8. een verslag

Word jij goed gezien?

1. Hij waarschuwt je.
2. Iedereen die aan het verkeer deelneemt.
3. Hij geeft tips.
4. Zo val je meer op in het donker.
5. Wat draag je in het verkeer bij donker en vies weer?

6. voor voetgangers
7. In het verkeer bij slecht weer
8. Door de adviezen van de schrijver op te volgen.

Redder in nood

1. Het is te warm om ook maar iets te doen.
2. Hij doet een voorstel.
3. Een beker ranja kost 25 cent.
4. Dat de ranja en bekers snel op gaan.
5. Ze vindt het allemaal wel prima.
6. Ze zijn actief.
7. De moeder van Emir

De luchtballon

1. Zij hebben ... ontworpen. (r. 3)
2. In: Die zak ... warmte. (r. 6)
3. een eend, een haan en een schaap
4. Omdat het de allereerste keer was dat een luchtballon opsteeg.
5. Er werd voor het eerst om de wereld gevaren met een luchtballon.
6. over de uitvinding van twee broers uit Frankrijk
7. uit een geschiedenisboek

Op het spoor

1. De ik-persoon zoekt iets of iemand.
2. Omdat hij niet zeker weet wie of wat ritselde in de struiken.
3. Dat de bal gestolen is.
4. opgelucht
5. de dief van zijn bal zoekt.
6. iets leuks geven om te lezen.
7. een gedicht
8. in een bos

Begrijpend lezen Oefenboek (2)

Geschikt voor de Citotoetsen / LVS-toetsen

Groep 5

JUNIOR EINSTEIN®

Inhoudsopgave

Inleiding 4

Begrijpend lezen 6

Voorspellen 28

Gatenteksten 32

Antwoorden 38

1 Nu in het theater: Nora

2 Een krachtig verhaal

3 Nora is een meisje dat ernstig ziek is. Ze is zelfs zo ziek dat ze
4 niet meer naar school kan. Haar beste vrienden Joke, Ruud en
5 Chris komen vaak bij haar langs. De drie vrienden proberen er
6 voor Nora te zijn. Ondertussen hebben ze zelf ook een aantal
7 problemen. Zo moet Ruud van zijn vader de beste voetballer
8 ooit worden. Joke heeft altijd ruzie met haar oudere zus. Chris
9 wordt met de dag stiller en haalt steeds slechtere cijfers op
10 school.

11 Dit indrukwekkende verhaal wordt verteld in een prachtige
12 uitvoering. De acteurs zetten elke keer weer een geweldige
13 show neer. Kom ook een kijkje nemen in de levens van deze
14 vier jonge vrienden. Ontdek hoe sterk vriendschap kan zijn.

1 Waar gaat deze tekst over?

- ☐ over een film
- ☐ over een toneelstuk
- ☐ over een leesboek
- ☐ over een droom

2 Lees: Dit indrukwekkende ... neer. (r. 11-13) Wat vindt de schrijver van de uitvoering?

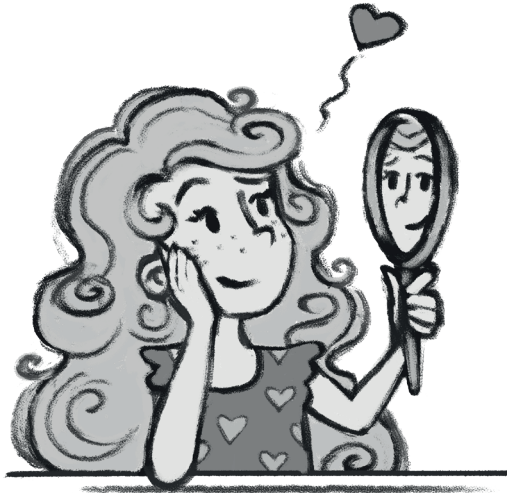
- ☐ teleurstellend
- ☐ langdradig
- ☐ geweldig
- ☐ middelmatig

3 Welke zin past het **best** bij deze tekst?

- ☐ Nora en haar vrienden gaan door een moeilijke tijd.
- ☐ Nora en haar vrienden maken samen leuke dingen mee.
- ☐ De vrienden van Nora laten haar in de steek.
- ☐ Ruud heeft het grootste probleem van iedereen.

Hieronder zie je het begin van een tekst.
De rest van de tekst kun je niet zien.

Het meisje dat een gans werd

Er was eens een meisje, ze heette Lena. Lena was zo mooi als een prinses. Ze had lange, goudkleurige haren en ijsblauwe ogen. Andere mensen zagen haar schoonheid ook en zeiden steeds: 'Lena, wat ben je toch een mooi meisje.' Door al die complimenten werd Lena ijdel. Er ging geen uur voorbij dat ze niet in de spiegel keek.

1 Waar zal deze tekst in staan?

- ☐ in een reclamefolder van een dierenwinkel
- ☐ in een krant
- ☐ op de internetpagina van een meidenblad
- ☐ in een sprookjesboek

2 Hoe zal deze tekst verder gaan?

- ☐ Lena wordt een gans.
- ☐ Lena wordt nog mooier.
- ☐ Lena wordt heel erg ziek.
- ☐ Lena wordt gepest.

Bomen

Er zijn heel veel soorten bomen. Die zien er allemaal anders uit. 1
Het is leuk om dat eens te ontdekken.

Sommige bomen kunnen meer dan 100 meter hoog worden. Hoe langer een boom leeft, hoe dieper zijn wortels in de grond gaan zitten. Daarnaast wordt de wortelgroei ook breder. Daardoor valt hij niet gauw om. Dat gebeurt alleen soms als het buiten 2.

1 Wat past het **best** op plaats 1?

- ☐ Hoe vaak heb jij al in bomen geklommen?
- ☐ Hoeveel soorten vogels ken jij?
- ☐ Welke bomen vind jij stom?
- ☐ Welke bomen staan er bij jou in de buurt?

2 Wat past het **best** op plaats 2?

- ☐ heel hard stormt
- ☐ een beetje waait
- ☐ te warm is
- ☐ ietsjes motregent

Wormen

Heeft jouw hond of kat wormen? Dan moet je hem goed 1.
Ga hiervoor naar de dierenarts. Die weet welk middel jij bij jouw huisdier moet gebruiken. Ontworm je hond of kat 2, zodat hij gezond blijft!

1 Wat past het **best** op plaats 1?

- ☐ uitlaten
- ☐ borstelen
- ☐ ontvlooiën
- ☐ ontwormen

2 Wat past het **best** op plaats 2?

- ☐ niet meer
- ☐ regelmatig
- ☐ als hij slaapt

Begrijpend lezen

Nu in het theater: Nora Een krachtig verhaal

1. over een toneelstuk
2. geweldig
3. Nora en haar vrienden gaan door een moeilijke tijd.

De fabriek

1. Omdat de baby elke keer weer hetzelfde doet.
2. de baby
3. de grote broer of zus van de baby

Schoolreis naar Turboland

1. Groep 5 vond het bezoek aan Turboland gaaf.
2. Om met de meiden te gaan winkelen.
3. in de wildwaterbaan
4. een foto
5. Hij geeft zijn mening.
6. wedstrijd
7. een verslag
8. in een schoolkrant

Reis om de wereld

1. Omdat ze ouder is dan Wout.
2. Omdat Sara wil bepalen wie wat doet.
3. maken Sara en Wout veel mee.
4. het niet altijd even goed kunnen vinden met elkaar.
5. hechter
6. het boek gaat lezen.
7. Een samenvatting van de inhoud van een boek.

Als een vis in het water

1. Hij wil je overhalen om de tekst verder te lezen.
2. Zo maak je het:
3. proefje
4. Hij geeft een mening.
5. Hoe het komt dat de vis beweegt.
6. uit een knutselboek

Schooltje

1. Anne en Marit doen net of ze op school zijn.
2. Marit is benieuwd naar hoe goed Anne de sommen maakt.
3. Ze heeft ... van! (r. 12)
4. ontmoedigd
5. ze het niet leuk vindt dat ze fouten heeft gemaakt.
6. Omdat ze niet nog meer fouten wil maken.
7. in een slaapkamer
8. Marit speelt de leerling en Anne de juf.